

polgári ízlését és nyugalját a pletykálgatás és az én céltudatos életem hullámai megzavarták. A zavar hasadékaiban keresztül a féltékenység ördögfia úgy beléje szivárgott, hogy már akkor is kutyálgatni látszott, amikor otthon látott. Jobbnak véltem tehát, ha befejezem a mondatot, és pontot teszek utána. Vagyis fő helyet biztosítok az irodalmi gondnak és vívódásnak. Értelmileg és ösztönösen egyaránt úgy találtam, hogy ez a törekvésem, valamint a mások és önmagam iránt való szigorúság minden egyebet megelőz, ha már úgy történt, hogy az emberi létezés fáján az irodalomnak kezdtem fészket rakni.”

A levele nem jött meg, édes, ki tudja, mi jár most, mi nem, lehet, hogy a postás nemigen jár. Csókolja, idevárja

Zoltánja

ÖRKÉNY ISTVÁN LEVELE ZELK ZOLTÁNNAK

1975. V. 29.

Kedves Zoltánom!

Pattanj ki az ágyból, fusd körül háromszor a kacsát, irtó jó könyvet írtál! Ha boltos lennék egy könyvüzletben, így ajánlanám: Ezt a meciét tessék megvenni. Egy nagy költő legnagyobb alkotása.

Túlzás nélkül az. Mellesleg, tudom, hogy szeretted, ha nagy költőnek neveztek már fiatalon, majd éretten, most, veteránkorodban is szívesen húzatod ezt a füledbe. Hát húzom én, méghozzá kedvvel, jószívvvel, őszintén. Isten bizony, negyven évvel ezelőtt, a Vilmos császár út sarkán, amikor 20 pengőt kértél tőlem kölcsön, nem néztem volna ki belőled. (Nőd a pénzt, utóbb, némiképp devalváltan, de eredeti Horthy-bankókban, megadta.)

Ki nem állhatom, ha másokat kell dicsérnem. Teljesen kidobott pénz. De mit csináljak? Gyönyörű ez a kötet. Nekem örülnem kell vigyáznom minden jelzőre, mert annak idején, a régi Szép Szó szerkesztőségében, amikor két költő elmondta verseit, én bizony néha azt hittem, hogy Horváth Béla a nagyobb. Mármint József Attilánál. E véleményt később felülvizsgálni voltam kénytelen. A Kötéltáncosoknál nem esem vissza zsenge ítéletem hibáiba. Úgy érzem, nem volt még költő a világon, aki ily kevésből ily nagyot alkotott volna. A „kevés” az eszközökre értendő. Az építőanyagra, a téglákra, az élményvilágra, a szókincsre. A te világod a térben: egy paca a térképen. A te népeiséged: néhány rokonod, ismerősöd, összes általad ismert feleségeid és a Chagall vásznain úszó aggok – a föld 3 milliárd lakosából. Itt-ott egy cigány, hegedűvel, egy kutya, hegedű nélkül. Az egész hangskálából néhány morgó, brummogó basszus. És mégis teljes világot építenek ezek a versek – egy világot, melynek egyetlen szépséghibája, hogy nincs mindegyik versed fölött egy nekem szóló, hódoló dedikáció. De hát te most beteg vagy, lábfájás miatt nem dedikálsz. Bár persze, ha ennek a kötetnek egy két éves betegséggel az ára: a költészet értéktőzsdéjén megérte. Kegyetlen, komisz ipar ez a mienk.

Zoltánom, feküdj vissza. Csukd be a szemed. Ezeket a verseket nem nyitott szemmel írtad. Álmodj tovább.

Ölel

Örkény István

(1975 áprilisában jelent meg Zelk Zoltán AHOGY A KÖTÉLTÁNCOSOK című verskötete. Ahogy a többi, ezt is elküldte Örkény Istvánnak, aki ebben a levélben mondott érte köszönetet.)

Ladányi-Turóczy Csilla

KISLÁNY TOMPA KÉSSSEL

Kislány tompa késsel,
 kislány, kit a víz nyel,
 víz nyel el derékig,
 míg az ajka kéklík,
 ki a hajóorrban,
 posványba szorultan
 kislányokra fogja
 tompa kését, foglya
 tompa szenvedélynek,
 ugyan mit remélhet,
 s mit remél az apja,
 ha kezébe adja
 tompa élű kését,
 hogy húsát kivéssék,
 és ott a sarokban
 három férfi,
 három férfi térdre vetve,
 térden csúfosan nevetve,
 az egyiknek felesége
 műkarját tömöm képébe,
 lehet műkar vagy igazi,
 míg a húsát megízleli,
 megszűnik a nevetése,
 növekedik rettegése,
 hol a kislány tompa késsel,
 hol a kislány, kit megkésel,
 egy másik kislányt, magamat,
 zsidó kislányt, angol kislányt,
 magyar kislányt? beleszalad,
 belefut a tompa késbe,
 csurranj, kislány tompa vére.

PANELPROLI-ÖREGASSZONY

Panelproli vagyok én,
a panelem csak enyém,
a panelben, pelenkában
pipec békafenekén
ott ülök és szürcsölök,
lumpenül nem gürcölök,
tejeskávéba bemártom,
aprítom az ürdögöt,
panelproli, jön a troli,
jön a troli, babakocsi,
három baba, három kocsi,
három csúnya anyuka,
mind a három egy trolira
akar szállni, hacuka
van is rajtuk jó bőségben,
hajba kapnak a hőségben,
minek menjek én is oda,
jó nekem a tréningruha,
panelproli a nevem,
én a menyem, a gyerekem,
a férjem nem nevelem.

Galló Tamás

ÓDA MÁJUS ELSEJÉN

Ó hogy utáltam én a téglákat
az építkezést
ne épüljön semmi
inkább ne
gyűlöltem mindent, ami kossal, fölfordulással jár
a kényelmet szerettem
a régen megépült házak lakályos nyugalalmát
a lélek csöndre vágyik
nem barbár csapkodásra
ha jönnek a szerelők, ma is megrettenek
fölbontják a fölszint
s undok belsejüket mutatják a dolgok
a reménytelen csúnyságot

amely úgy látszik mindenben ott lakozik
 nem vigasztal a működőképesség
 örök sebet ütnek rajtam a zajjal, bajjal járó percek
 nem lehetek boldog
 mert a munka mindent s mindenkit leigáz
 az elrejtett csatornák mocskában
 mint mérgezett vér, terjed a világ betegsége
 a boldogtalanság lázad
 összedőlnek a házak, kiáradnak a folyók, lezuhannak a repülőök
 a diadalmasan megmunkált tárgy szétesik
 törjétek össze képzeletetek tégláit
 ne alkossatok
 az úristen egy primitív kőműves
 piál, megfogdossa a nők fenekét
 kinyomozhatatlan helyre távozik
 s nem ismeri a statika törvényeit

Filip Tamás

AZ UTOLSÓ METRÓ

Egy nő álomarca, krém simul a póre bőrre.
 Ha reklámfilm, akkor *Fabulon*;
 indul az este, bár még túlon túl fönn
 jár a nap, s a képek alig látszanak,
 sőt a hang se mondható tökéletesnek.
 A nép füttyül és szidja a gépészt,
 mint kocsmában a rendszert, hiszen
 szavakat formál a színészek ajka,
 de szájról nem tudná leolvasni csak egy
 néma francia, ám a közönség nem túl
 frankofon, s ha él is némi *fogyatékkal*,
 az nem a némaság. Valami történik
 végre, nagyot reccsen egy félszeg vallomás,
 és helyreáll a hangerő. A keményre ült
 székeken lassan belenövünk a filmbe, és
 minden érthető lesz: megszállás, szerelem.
 Fújják a füstöt előttem, de nem zavar:
 a kertmozik ilyenek. Mintha zümmögő
 trafóházban ülnénk, bizsergető melegben,
 megnő az izgalom, mikor a hős papírjait
 nézi a járőr. Aztán futunk mi is, filmtől
 föltüzelt ellenállók, és kikötünk nálad,

a rejtekhelyen, ahol mindig jólesik
meghúznom magam. Iszunk egy pohár
bort, aztán sötét utcákon át, képzelt
igazoltság elől osonva viszem haza,
amit kölcsönadtál: a legújabb szamizdatot.

ÖNARCKÉP DARABOKBAN

Kis sziget egy végtelennek
tűnő bicikliverseny közepén.
A szeme csukva, de hallja,
egymást úzva és hajtva
a versenyzők hogy lihegnek,
és érzi csípős verejtékük szagát.

Közben hitetlen *teológus*,
akinek mindenről az Isten
jut az eszébe, de érveit
szivacsként szívja föl a kétely,
és a szertartásos igyekezet, hogy
legalább a kérdések ne
ütközzenek dogmák betonfalába.

Szótag egy rendhagyó igében,
a vízszintes vonalka a számláló
és a nevező között, pedig
könyvégetők és géprombolók
dühét érzi magában olykor.

Antikoturnust visel; minden
lépésnél úgy kell a földből
kirángatni a lábát. Botladozva
megy vonata mellett, és nem mer
visszaszállni, mikor az végre
moccan hosszú veszteglés után.

Sőt még akkor sem, amikor
megint megáll. Innen
kezdve minden elsötétül,
a közeli állomás kómába
zuhan, a sors jön, védelmi
pénzt kér. Innen szép nyerni.